

СТАНОВЛЕННЯ ТА ЕТАПИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Воропаєва К. А.

Науковий керівник – ст. викл. Сергієва А. В.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

Modern Ukrainian language has been formed for many centuries and has its stages of development, from the second century BC to our time. Language, common in south-eastern Europe, belongs to the Slavic group of the Indo-European language family.

Мета нашої роботи виділити основні етапи розвитку української мови, починаючи з давніх часів і до сьогодення. На нашу думку ця тема актуальна, бо велика кількість українців зовсім не знає історію власної мови.

Українська мова є продуктом тривалого розвитку. У її історії виділяємо п'ять періодів. На різних етапах мову наших предків називають різними іменами.

1. Спільнослов'янська мова (III тис. до н.е. – VI ст. н.е.). Це наукова назва. Наші предки у ті часи користувалися племенними назвами.

2. Давньоруська мова. Становлення усної форми (VII – IX ст.).

3. Давньоруська мова (X – перша пол. XIII ст.).

4. Староукраїнська мова. Відбувається оформлення діалектів (II пол. XIII – XVIII ст.).

5. Нова українська мова (XIX – XXI ст.).

Найважливіші фонетичні, граматичні та лексичні особливості української мови почали зароджуватись й розвиватись ще з XII ст.; у XIV–XVI ст. у своїй фонетичній системі, граматичній будові й словниковому складі вона вже сформувалася як окрема східнослов'янська мова – мова української нації, українська національна мова. Цей факт відображає офіційно-науковий погляд на походження української мови.

Офіційність і загальноприйнятість цього твердження не випадкова. Початок української мови пов'язується з кінцем XII століття, коли відбувається відокремлення північно-східної Русі від південної.

Проте чимало авторитетних вчених (Ф. Міклошич, А. Шляйхер, О. Бодяньський, П. Житецький, О. Потебня та ін.) вважали, що українська мова виникла значно раніше XIV ст. і бере свій початок із спільнослов'янської мови. Академік А. Кримський писав, що українська мова уже в XI ст. існувала «як цілком рельєфна, певно означена, яскраво-індивідуальна одиниця».

Треба, зрештою, пам'ятати й про те, що відносно IX ст. будь-які філологічні міркування не носять характеру безперечної точності,

бо ж писемних даних од ІХ ст. ми не маємо. Східно-слов'янські пам'ятки, що дозволяють аналізувати мову, з'являються лише в ХІ ст.

На межі століть – коло 1900 р. – поділені між трьома державами: Росією, Австрією та Угорщиною (з яких дві останні були об'єднані в Австро-Угорщину) українці підлягали трьом різним законодавствам. Кожна система цілком інакше окреслювала права й обмеження їхньої мови у громадському житті. Урядові обмеження безпосередньо стосувалися української мови в літературі, науці та прилюдних виступах. Навіть приватна балачка українською мовою часто сприймалася як доказ низького суспільного становища.

Але після занепаду, настає період українізації. Якщо брати за основу офіційні документи, декрети й резолюції, то зародки українізації можна простежити від 1923 р., як дехто й робить, чи навіть від 1920. Однак, як низка практичних заходів, запроваджуваних послідовно й наполегливо, ця політика простежується щойно з 1925 р. Має рацію Попов, коли говорить: «Широка робота партії в галузі українізації розгорнулася... десь за літа 1925 року». Цей період позначився впровадженням елементів української мови та української культури в різних сферах суспільного життя.

Нова українська літературна мова починається з «Енеїди» І.П.Котляревського, три частини якої побачили світ у 1798 році. Зачинателями цієї мови були І. Котляревський, Г. Квітка-Основ'яненко, Є. Гребінка, П. Гулак-Артемівський. Основоположником нової української літературної мови є Т. Шевченко. Її збагатили протягом ХІХ – ХХ ст. Панас Мирний, Михайло Старицький, Леся Українка та сотні інших письменників зі всіх українських земель. Її витворили не лише майстри художнього слова – письменники, а й науковці різних галузей знань, публіцисти й педагоги.

Сучасна українська мова крім писемної форми, має й усну форму, яка не відрізняється від писемної ні фонетикою, ні граматичною будовою, але має дещо відмінні засоби комунікації.

Отже, мова – це один з найважливіших засобів комунікації. Історія нашої радної, української мови почалась ще до нашої ери, але тільки від нас залежить якою вона буде сьогодні.

Література

1. Шахматов О., Кримський А. Нариси з історії укр. мови та хрестоматія з пам'ятників письменської староукраїнщини ХІ-ХІІІ вв. К., 1924; КІУЛМ, т. 1-2. К., 1958-61.

2. Шевельов Ю. Укр. мова в першій пол. двадцятого століття (1900 — 1941). Стан і статус. Мюнхен, 1987.

3. <https://ukrreferat.com/chapters/movoznavstvo/istoriya-stanovlennya-ta-rozvitku-ukrainskoi-movi-referat.html>.

4. <https://vuzme.pp.ua/115-osnovn-etapi-rozvitku-ukrainskoi-movi.html>.